לגליון מורחב יש לשלוח בקשה ל- amikta@amikta.co.il

שמעתא עמיקתא

גליון תי"ח | פרשת תזריע – החדש | תשפ"ב | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובב"א

הלכות מצויות לפסח

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

הכשר כלים

כלים חדשים

א. הכשרת כלים חדשים טרם שימושם

כלים חדשים אף שיש חשש שמושחים אותם בשעת יצורם בדבר איסור, י"א שאינם צריכים הכשר כי האיסור הוא פגום לגמרי ואינו ראוי אף לאכילת כלב. [עי' בצי"א (ח"ב סי' נה)]. ובפרט בזמנינו שמשתמשים בעיקר בחומרים סינטטיים. [ע"פ מומחי כשרות. ויש עוד טעמים ואכמ"ל]. וי"א שיש להגעילם לחומרא, שמא לא נפגם האיסור. [הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי ניסן)]. וי"א שמ"מ מועיל להגעילם מבפנים על ידי מילוי הכלי במים, וא"צ להגעילם על ידי הכנסה בכלי אחר. [הבד"ץ העד"ח (מדריך הכשרות). ועי' מש"כ בזה בס"ד בשמעתא עמקתא גליון ס"ב].

ב. כלי טפלון/קרמי, או כלים בציפוי אמאייל חדשים

מחבתות, סירים, תבניות אפיה וכדומה בציפוי טפלון/קרמי, או בציפוי אמאייל, אינם צריכים הגעלה אף לדעת המחמירים לעיל. [הבד"ץ העדה החרדית (מדריך הכשרות)].

ג. להגעיל כלים חדשים ביורה נפרדת

המכשיר כלים חדשים בתוך כלי אחר, כגון בהגעלה הכללית, ראוי לעשות כן ביורה שלא הגעילו בה כלים בלועים בחמץ. [שאל"כ הכלי יבלע בליעות של חמץ, ואע"פ שאין הכלי נאסר משום דהוי נ"ט בר נ"ט, מ"מ הכי עדיף טפי].

הכשרת כלים לפני הטבלתם

א. קדימת הכשרת הכלי להטבלתו

כלים הצריכים הכשר (שנטרפו), וטעונים גם טבילה, מגעילם ואחר כך מטבילם. ואם הטבילם ואחר כך הגעילם י"א שמותרים בשימוש. [שו"ע (סי' קכא סע' ב)]. וי"א שצריכים לחזור ולהטבילם. [ש"ך (ס"ק ה)]. ולמעשה יש להחמיר לחזור ולהטבילם לאחר ההכשר ללא ברכה. [חכ"א (כלל עג סוף אות א) ובן איש חי (שנה שניה מטות אות יח)].

ב. כשהכלי אינו בן יומו

י"א שאם הכלים הצריכים הכשר אינם בני יומם, אינו צריך להכשירם לפני הטבילה. [דגמ"ר (שם) והביאו הפת"ש (ס"ק ג)]. ויש מחמירים אף באופן זה. וכן עיקר. [בית שלמה (יו"ד מ"ת סי' קמח) הובא בדעת תורה (סי' קכא ד"ה וע"י בדג"מ) וכן משמע מהחכ"א (כלל עג סוף אות א) ומהבן איש חי (שנה ב' מטות אות יח). וכן בדרכ"ת (ס"ק כח) הביא חולקים על הדגמ"ר].

ג. טבילת כלי חדש לפני הכשרו

אף לדעת המחמירים שיש להכשיר כלים חדשים טרם שימושם, אפשר להקל להטבילם לפני הכשרתם. [הגרי"א זצ"ל (גלאט שנת תשע"א) משום שחובת הכשרתם אינו אלא מחומרא. ועי' מש"כ בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ט].

דין הכשר כלים

פתיחה

כלים שנשתמש בהם בחמין, כפי תשמישן הכשרן. אם תשמישן בכלי ראשון, צריך להכשירן ע"י הגעלה בכלי ראשון. אם תשמישן בכלי שני, הכשרן בכלי שני. כלי שמשתמשין בו בעירוי שמערה מכלי ראשון, צריך לערות עליו מכ"ר. [שו"ע (סי' תנא סע' ה)]. כמו כן ניתן להכשירם ע"י ליבון קל שהוא לחמם הכלי ע"י האש עד שיתחמם כל כך עד שקש נשרף עליו מבחוץ. [הגהמיי' (מא"א פי"ז אות ה) והרמ"א (סע' ד)]. ודבר שתשמישו ע"י האש ללא משקה, הכשרו בליבון חמור. שהוא חימום הכלי עד שיהיו ניצוצות ניתזין מהכלי. [שו"ע (סע' ד)]. כלים המצוים בזמנינו אין נתזין מהם ניצוצות. [עי' בית אבי (פפויפר סי' כז) ובספר הגעלת כלים (עמ' תמה) הטעם לזה]. ומ"מ אם הגיע הכלי ל- 375 דרגות צלזיוס נחשב ליבון חמור. [בעל האג"מ (ספר הגעלת כלים עמ' תמה)]. וזה אם הכלי בלע איסור, כגון נבלה. אבל אם בלע טעם היתר, כגון כלי שבלע בשר או חלב ורוצים להכשירו להשתמש במין השני, די לו בהגעלה. [מ"ב (סס"ק יט)]. וחמץ מעיקר הדין נחשב כבליעת איסור אפי' שנבלע לפני הגעת זמן איסורו. [שו"ע ורמ"א (סע' ה)]. ופעמים שבצירוף עוד צדדים מקילים דחשיב התירא בלע כמ"ש המ"ב (שם ס"ק כח)].

א. כלי בן יומו

כלי הבלוע באיסור כגון חמץ חייבים להכשירו מהתורה אם הוא בן יומו (כלומר אם לא עברו כ"ד שעות מבליעת האיסור). [שו"ע (סי' קכא וסי' צח). ומש"כ שהוא בתנאי שלא עבר מעל"ע, כן מבואר בשו"ע (יו"ד סי' קג סע' ה). ועי' ברמ"א (שם סע' ז) שמ"מ מצרפים להתירא דעת ר"ת הסובר שאם עבר הלילה הטעם נפגם. ועי' בחכ"א (כלל נה אות ה) ורע"א (שם על סע' ז וסי' קג אות ד) שמצרפים צד זה אפי' לס"ס].

ב. כלי שאינו בן יומו (נותן טעם לפגם) בפסח

כלי שאינו בן יומו, אע"פ שטעמו נפגם ואינו אוסר, מ"מ גזרו רבנן אינו בן יומו אטו בן יומו, שמא יטעה ויחשוב שהקדרה אינה בת יומא, ועל כן חייב להכשירה. ובדיעבד אם בישל בה אין המאכל נאסר משום שנותן טעם לפגם בדיעבד אינו אוסר. [שו"ע (סי' קכב סע' ב)]. וכל זה לענין שאר איסורים, אבל לענין חמץ בפסח נחלקו הפוסקים אם נותן טעם לפגם אסור או מותר. דעת השו"ע (סי' תמז סע' י) שדינו כשאר איסורים שבדיעבד אינו אוסר. אולם הרמ"א (שם) מחמיר אף בדיעבד. [עי"י"ש שכתב שכן נוהגים].

ג. קניית כלים חדשים לפסח

יש נוהגים משום חומרא דפסח לייחד כלים מיוחדים ולא להכשיר את כלי החמץ. [וכיוצ"ב מצינו במ"ב (סי' תנא ס"ק יט) לענין סכינים מחמת שהיה קשה להכשירם. ועי' ירושת פליטה (בריסק ססי' כ)].

סוגי כלים שמועיל להם הכשר

א. כלי חרס

כלי חרס שהשתמש בהם באיסור או חמץ חם, אין מועיל להם הכשר. [שו"ע (רסי' תנא). והנה דעת בעל העיטור (הובא בטור יו"ד סי' קכא) שכלי חרס שבלוע בהם איסור דרבנן מועיל להם הגעלה ג' פעמים (כל פעם עם מים אחרים). והשו"ע (ססי' קיג) פסק כדבריו באיסורים דרבנן שאין להם עיקר מה"ת. ודעת הפוסקים לצרף דעת בעל העיטור לעוד צדדים. ועיין עוד בחזו"א (או"ח סי' קכב ס"ק ג) שכתב שבעל העיטור מודה שבאיסור חמץ לא מהני הגעלת ג"פ כי חמץ אוסר במשהו, והרי אחר הגעלת ג"פ משהו עכ"פ נשאר, ע"כ. וכסברא זו כתבו המהרי"ם שיק (יו"ד סי' קמ ד"ה וכן מוכרח) והדברי מלכיאל (ח"ג סי' נו ד"ה והנה). אולם בפני משה (ירושלמי תרומות פי"א ה"ד ד"ה א"ל) מבואר שע"י הגעלה זו יוצא הכל].

ב. כלי חרס שהוא כלי שני

אם השתמשו בהם בחמץ בכלי שני (או צונן לגמרי), דעת השו"ע (רסי' תנא) שמותר להשתמש בהם בפסח (ע"י הגעלה). [ועי' בנושאי כליו של השו"ע (שם)]. אבל לדעת הרמ"א (שם) אסור. ואף הספרדים נהגו כהרמ"א שלא להשתמש בהם אף לצורך דברים צוננים. [אור לציון (ח"ג רפ"א)].

ג. גדר כלי חרס

כלי חרס הוא כלי הנעשה מאדמה וחול ונצרף בכבשן. אבל אם נצרף בחמה מועיל לו הגעלה. [מ"א (שם ס"ק ד), מ"ב (ס"ק יח) ואור לציון (ח"ג פ"י הגה א). ועי' בסמוך לענין כלי אדמה].

ד. כלי פורצלן (לא מצופים)

כלי פורצלן דינן ככלי חרס ולא ככלי זכוכית, ועל כן אין להם הכשר. [פמ"ג (סי' קג ש"ד ס"ק י), מ"ב (סי' תנא ס"ק קסג) ואור לציון (פי"א אות א). דלא כהיעב"ץ המובא ביד אפרים (רסי' קכ) דס"ל שלא בולעים. ועי' באג"מ (יו"ד ח"ב סי' מו) שצירף דעת המקילים. ועי' בספר הלכות פסח (פי"ג הגה טו) בשם בעל האג"מ דלענין פסח יש להחמיר בכל אופן].

ה. כלים עשויים מאדמה

כלים העשויים מאדמה שנתיבשו בחמה, אין דינם ככלי חרס ועל כן מועיל להם הגעלה. [מ"א (סי' תנא ס"ק ד), פמ"ג (ססי' תנא), גר"ז (אות כה), מ"ב (ס"ק יח) ואור לציון (ח"ג פ"י הגה א)]. ויש מי שאומר שדינם ככלי חרס ולא מועיל להם הכשר. [חזו"א (סי' קכ ס"ק ב) שכלי אדמה דינם ככלי חרס]. והמנהג כסברא הראשונה. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פ"ג אות ד). ועי' בחשב האפוד (ח"א סי' צט)].

ו. כלי זכוכית

דעת השו"ע (סי' תנא סע' כו) שכלי זכוכית שהשתמשו בהם אפילו בחמץ חם במשך השנה, ואפילו שימושם בכלי ראשון על גבי האש (כגון כלי פיירקס, ועי' בערכו לקמן), מותרים לפסח אחר ניקוי יסודי (ולא צריכים הכשר בחמים). [אור לציון (ח"ג פ"י אות יב בהגה ד"ה ואף)]. אולם דעת הרמ"א (שם) שדינם ככלי חרס ואין להם הכשר. וכן נוהגים בני אשכנז אם לא בדיעבד אחר מעל"ע במקום הפסד מרובה. [מ"ב (ס"ק קנה). ועיי"ש שאם רוב תשמישו בצונן בדיעבד שרי אף בלא הפס"מ]. ויש אף מבני ספרד שמחמירים בזה. [אור לציון (שם)]. ויש מבני ספרד שנוהגים להכשירם על ידי עירוי במילוי שלש פעמים (דהיינו שממלאים אותם במים מעל"ע ושוב מחליפים את המים ונותנים אחרים מעל"ע וכן שלש פעמים). [רב פעלים (או"ח ח"ג סי' כט). ועי' במ"ב (שם ס"ק קנו) שכתב ע"פ החיי"א שבמקום שאין בהישג ידו כלי זכוכית ואין לו כוסות ושאר כלים, יכול לסמוך להקל לנקותן יפה יפה ולהכשירם ע"י עירוי ג' ימים, ע"כ].

ז. הכשר לכלי זכוכית לשאר ימות השנה

י"א שכוונת הרמ"א הנ"ל להחמיר דוקא לענין פסח, אבל בשאר איסורים אין צריך הכשר ודי לנקותם כראוי. [פמ"ג (ססי' תנא מ"ז ד"ה אעתיק, ויו"ד סי' קה מ"ז ס"ק א ד"ה ואם)]. וי"א שיש להכשירם על ידי הגעלה. [מנח"י (ח"א סי' פו אות ד). ועי' בירושת פליטה (למהר"ם בריסק ססי' כ) שמותר לתת לכתחלה שומן בשרי חם בכוס זכוכית לאחר ששהה בה חלב מעל"ע. ודעת הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פ"ג הגה 76) שמותר להשתמש לסעודה בשרית בכוסות שהשתמשו בהם לחלב חם באותו היום].

ח. כלי דורלקס ופיירקס

כלי דורלקס ופיירקס, הם כלים מזכוכית שעוברים תהליך סינון וזיכוך המוציא חלק מחומר המתכתי של הזכוכית המונע שישברו ומשפיע שלא יפקעו מחום האש. [עי' בדברי השואל בצי"א (ח"ט סי' כו), באור לציון (ח"ג פ"י אות יב ד"ה ואף) ובסדור פסח כהלכתו (פ"ט הגה 27)]. ואף כלים אלו אם נאסרו מותרים על ידי הגעלה. [מנח"י (ח"א סי' פו) והגרי"א זצ"ל (שבות יצחק ח"ו פ"ה עמ' נג)]. ולצורך פסח יש אומרים שיש להגעילם שלש פעמים (כי דינם קל מכלי זכוכית רגילים). [בעל ההר צבי (צי"א ח"ט סי' כו ד"ה מיהו)]. ויש אומרים שאין להקל להגעילם לפסח אלא בשעת הדחק. [המנח"י (שם)].

ט. כלי מצופה חרס או זכוכית (כלי אמאייל)

כלי מתכת המצופה חרס, נהגו להחמיר שלא מועיל לו הכשר ע"י הגעלה, וכ"ז לענין להכשירו לפסח, אבל בכל השנה הקילו להגעילו אחר מעת לעת. [מ"ב (סי' תנא על סע' כג בהוספה במהדורה שניה) ובמבית לוי (יו"ד בב"ח עמ' מב סוף בהגה ג). והפוסקים כתבו שכלי מצופה אמאייל דינו כנ"ל כי בזמנם היה חשש שהכלי מצופה חרס. אולם בזמננו חומר זה הוא מורכב מזכוכית המותכת בחום גבוה שמערבים בה מעט חרס (בין חמשה לעשרה אחוז), עי' באורחות הבית (שטרנבוך פ"י הי"ג)]. מיהו ליבון קל מועיל אף לפסח (אם החמץ לא נבלע ע"י האור, אבל אם נבלע ע"י האור צריך ליבון חמור). [חת"ס (יו"ד ססי' קיג). עי"י"ש שכתב שע"י שימלא הכלי בגחלים די להכשירו אפילו אם החומר שבפנים אינו נכשר אלא על ידי חום של ליבון קל. ועי' בשד"ח (מע' חו"מ סי' ז), בדעת תורה (סי' תנב על סע' ו) ובדרכ"ת (סי' קכא ס"ק כ). ועי' עוד באור לציון (ח"ג פ"י אות יד) שיש להמנע מלהשתמש בכלי אמאייל בפסח]. ולפי המחמירים שזכוכית דינה כחרס (עי' לעיל), ה"ה אם הכלי מצופה בזכוכית.

י. כלי חרסינה המצויים בזמנינו

כלי חרסינה המצויים בזמנינו עשויים מאדמת חרסית (ומערבים בהם חומרים שונים, וביניהם זכוכית, ומ"מ הרוב הוא מאדמה, ודינה כחרס), וברוב המפעלים לאחר גמר עשיית הכלי מצפים אותם בזכוכית דקה מאוד הנקראת גלזורה (ומטרתה לסתום את החומר לגמרי שלא יבלע, ולנוי). ויש מיעוט שצובעים אותם בצבע סינטטי. ועל כן, אם הוא מצופה זכוכית, לדעת הסוברים (לעיל) שזכוכית אינה בולעת יש מקום לומר שהוא הדין בכלים אלו. (אלא שלפעמים הבסיס שלהם אינו מצופה, ומכל מקום בדרך כלל אינו בולע דרך שם). [ואין דומה למה שמוזכר בשו"ע (סי' תנא סע' כג) שכלי חרס המצופין בהתוך זכוכית, דינם ככלי חרס, שהרי כבר ביאר המ"ב (ס"ק קלז) שם שאע"פ דלדעת השו"ע כלי זכוכית אינו בולע כלל, הכא כיון דמחופה על החרס ונצרף עמו בכבשן בלע טפי, ע"כ. ובנ"ד אינו כן שהרי צובעים אותם אחרי שנצרפו בתנור. ועיי"ש בביאור הלכה בשם ביאור הגר"א, ומ"מ מבואר במ"ב הנ"ל שלא נקט כדבריו. ועי' מש"כ בשד"ח (ח"ח סי' ז ס"ק כא)]. אולם לפי הסוברים שזכוכית דינה כחרס, אין להם הכשר לפסח. ואלו שמצופים בצבע סינטטי דינם ככלי חרס לכל הדעות.

יא. כלי מצופה בפורצלן

כלים של מתכות המצופים בפורצלן אין מועיל להם הגעלה. [אג״מ (אה״ע ח״ד ססי׳ ז) דהא פורצלן דיניו כחרס, וכן פסקו רוב האחרונים דלא כהחכ״צ, והמצופין פארצעליין שהוא רק ציפוי דק י״ל שגם החכ״צ יודה, ע״כ].

יב. ליבון לכלי פורצלן

כלים המצופים פורצלן אין יכולין גם ללבנם, כי ע״י אור מתקלקל הציפוי, ויש לחוש שלא ילבנו היטב. [אג״מ (אה״ע ח״ד ססי׳ ז)].

יג. כלי פלסטיק

כלי פלסטיק י״א שמועילה להם הגעלה. [מנח״י (ח״ג סי׳ סז), צי״א (ח״ט סי׳ כו) ואור לציון (ח״ג פ״י אות יג). ועיין בלהורות נתן (ח״ו סי׳ סט)]. ויקפיד להגעילם כשאינם בני יומם. [אג״מ (אה״ע ח״ד ססי׳ ז) וחלקת יעקב (שם)]. וי״א שמאחר שלא ברור לנו אם הגעלה מועילה להוציא כל הטעם הבלוע בהם, לכן אין להתירם בהגעלה מבליעת איסור כגון נבלה או מחמץ לפסח. אבל אם נאסר על ידי בליעות של בשר ואח״כ של חלב, כיון שהתירא בלע (כגון שהחלב נבלע אחר מעת לעת), אפשר להגעילם כשאינם בני יומם, במים רותחים שעל האש ויגעילם ג׳ פעמים. [הגרש״א זצ״ל (שבות יצחק ח״ו פ״ה עמ׳ נג). ודעת הגרנ״ק זצ״ל (הבית בכשרותו עמ׳ קצ) שדינם ככלי חרס].

יד. הגעלה לכלי טפלון

כלי טפלון, שהוא כלי מתכת מצופה חומר פלסטי, אין להגעילו מחמץ לפסח. [מבית לוי (ח״ז עמ׳ כג אות ב). ועי׳ בסידור פסח כהלכתו (פ״ט הגה 49* ופ״ח הגה 53) בשם הגרש״א זצ״ל. ועי׳ עוד בזה בהגעלת כלי פלסטיק לעיל אות י״ג]. מיהו מבשר לחלב או להיפך מועיל לו הגעלה ברותחין אחר מעת לעת. [אג״מ (אה״ע ח״ד ססי׳ ז). וכן נראה לפי המבואר במ״ב (ססי׳ תנא בהגה) בשם החת״ס].

טו. ליבון חמור לכלי טפלון

כלי טפלון החייב ליבון חמור, לא ניתן להכשירו, כי מתקלקל על ידי כך. [מבית לוי (ח״ז עמ׳ כג אות ב), יסודי ישורון (ח״ו עמ׳ קנב) ורבבות אפרים (או״ח ח״ב סי׳ קעב אות ז)].

טז. כלי מגומי

כלי העשוי מגומי, יש אומרים שאם הוא עשוי מחומר כימי שהוא חומר חדש שלא נמצא בדברי הקדמונים, אין היתר להגעילו, אך אם עשוי מגומי טבעי (מעץ), מועיל להכשירו על ידי הגעלה. ואם יש ספק שמא מעורב בו חומר כימי, אפשר להגעילו. [אג״מ (או״ח ח״ב סי׳ צב)]. וי״א שבכל אופן ניתן להכשירו. [אור לציון (ח״ג פ״י אות יג) משום שאף שלא מצינו חומרים אלו בדברי חז״ל, מ״מ לא מצינו שלא מועיל הגעלה רק לכלי חרס שהתורה העידה שאין לו תקנה].

הכשרת כלים בפסח

אין להגעיל כלים תוך הפסח, שאז חמץ אוסר במשהו ואין מועילה הגעלה משום שחוזר ובולע. [רמ״א (סי׳ תנב סע׳ א)]. ואף שהכלי אינו בן יומו מעת שנשתמשו בו בחמץ, וגם הכלי הגדול אינו בן יומו, אסור. [מ״ב (ס״ק יב). וכל זה לענין חוה״מ, אבל ביו״ט בלאו הכי אסור להגעיל כמבואר בסימן תק״ט סע׳ ט״ז]. ומ״מ מותר ללבן כלי בליבון חמור תוך הפסח. [רמ״א (סי׳ תנב סע׳ א)]. אבל ליבון קל אסור. [כן צידד הפמ״ג (סי׳ תנב מ״ז ס״ק ד) כי ליבון קל מפליט ואינו שורף הבלוע כמו ליבון חמור].

הכשרת המטבח

א. הכשרת השיש

[א׳] מנהג בני אשכנז: להכשיר השיש שבמטבח על יד עירוי רותחין על אבן מלובנת. וינגב השיש תחלה כדי שלא יצטננו המים הרותחין ששופך. [מ״ב (סי׳ תנא ס״ק ט)]. וי״א שעירוי מקומקום חשמלי שבזמננו מועיל לענין זה כעירוי על אבן מלובנת, כי הברזל המלובן מונח בתוכו, ממילא נחשב כעירוי מכלי ראשון שעל גבי האש. [הגרשז״א זצ״ל (שם הגה יח ד״ה ומ״מ)]. וזה מועיל אף כשהוא מנותק מהחשמל. כל זמן שגוף החימום רותח. [וכן שמענו מהגר״י גנס שליט״א. ועי׳ בזה בשמעתא עמיקתא גליון רנ״ט]. ונהגו לכסותו לאחר ההכשר. [הגרשז״א זצ״ל (הליכ״ש פ״ג אות ט והגה יח)]. ובמקום שלא ניתן להכשיר השיש על ידי מים רותחים (עי׳ בסמוך בסוגי השיש), יש להמתין מעת לעת משימוש האחרון בחמים, ולאחר מכן יש לנקותו היטב ולכסותו כיסוי עבה. (ועי׳ להלן האם מותר לערות מכלי פסח לכלי חמץ ע״מ להכשירם).

[ב׳] מנהג בני ספרד: מעיקר הדין די לשיש בנקיון יסודי בלבד. ומ״מ נוהגים להכשיר השיש על ידי עירוי מים רותחים מכלי ראשון. ואם חושש שהשיש יתקלקל יש להמתין מעת לעת משימוש האחרון בחמים, ולאחר מכן יש לנקותו היטב ולכסותו כיסוי עבה. [אור לציון (ח״ג פ״י אות יא). והארכנו בזה בס״ד בשמעתא עמיקתא גליון רנ״ט].

ב. סוגי שיש

שיש גרניט: מורכב מאבן גרניט. (הוא הנפוץ ביותר בזמנינו). וע״פ המשווקים סובל עד כ-300 מעלות חום. ועל כן שיש זה ניתן להגעילו ע״י עירוי רותחים. והמכשיר ע״י אבן מלובנת עליו להיזהר שחומה לא יהיה גבוה יותר מהחום הנ״ל. [והאבן תהיה חמה בחום גבוה יותר מחום המים (דהיינו קצת יותר ממאה מעלות). וכ״כ בספר הגעלת כלים (פי״א הגה ל עמ׳ רסג)].

שיש קיסר (עשוי מקוורץ ונקרא אבן קיסר): אע״פ שבדרך כלל היצרנים אינם מקבלים אחריות על עירוי חמים, מ״מ לפי ניסיונות שנעשו ע״י יצרנים, השיש עמד בעירוי של מים רותחים. ולפ״ז ניתן להכשירו ע״י עירוי מכ״ר (ויש לכסותו לאחר מכן כנ״ל). ומ״מ יש לערות מים פושרים על כל השיש לפני עירוי הרותחים למנוע כל חשש נזק (וינגב השיש לפני עירוי הרוחתים כדי שלא יצטננו המים הרותחין ששופך). ואין להכשירו ע״י אבן מלובנת כי עלול להתקלקל. ואם חושש מבקיעת השיש, יש לנקות את השיש ולאחר מכן לכסותו בכיסוי עבה. [וכן פסק הגרשז״א זצ״ל (שם פ״ג אות ד) שמועיל להם הכשר ע״י עירוי].

פורצלן – קיסר פורצלן וכדו׳: עמיד לטמפרטורות גבוהות. ועל כן ניתן להכשיר אותו על ידי עירוי רותחין מכלי ראשון.

שיש חברון: עשוי מאבן חברון, והוא אבן חלשה בהרבה מהגרניט, ועלולים להיווצר בה סדקים בקלות ע״י מים רותחים או סיר חם. וע״כ יש לנקותו היטב ולאחר מכן יכסה אותו בכיסוי עבה.

ג. כיור

[א׳] לבני אשכנז: יש לנקותו היטב, ולאחר המתנת מעת לעת מהשימוש האחרון בחמים יש להכשירו ע״י עירוי מכלי ראשון (כי מצוי שמשתמשים בו חמץ בחמין, כגון ע״י שפיכת תבשיל אטריות שעמד ע״ג האש וכדו׳). ואם הוא עשוי מחומר שלא מועיל לו הכשר (כגון חרסינה), יש לכסותו. ולמעשה אף בכיור שמועיל לו הכשר נוהגים להחמיר לכסותו. [הגרחפ״ש זצ״ל (ליקוט הלי לפסח להר״מ פינקלשטיין) והגר״ש ואזנר זצ״ל (ספר הגעלת כלים אות קכו)].

[ב׳] לבני ספרד: די לשוטפו ולנקותו היטב. ויש נוהגים לערות עליו מים רותחים (ואם הוא מחרסינה יערה עליו ג׳ פעמים) ולכסותו בפלסטיק. [אור לציון (ח״ג פ״י אות יא)].

ד. ברזים

הברזים יש לנקותם היטב. [הגרחפ״ש זצ״ל (שם עמ׳ ב)]. וי״א שראוי לערות עליהם ועל הידיות רותחין, ובעת שבא לערות הרותחין יפתח תחילה את ברז המים החמים שיצאו ממנו מים רותחים כדי להגעילו מבפנים ומבחוץ יחד. [מדריך הכשרות (שם עמ׳ 148 אות ח)]. ויש נוהגין להניח בד נקי לסינון המים בפסח.

ה. אריחי החרסינה

אריחי החרסינה מעל השיש לפעמים נבלע בהם חמץ מחמת שנשפך עליהם רוטב חמץ מקדירות רותחות המונחות על השיש, או מזיעת אדים העולה אליהם מקדרות חמץ רותחות הסמוכות להם, לכן רצוי להגעילם על ידי ניקוי ועירוי רותחים מכלי ראשון. [מדריך הכשרות (שם אות ט)].

ו. מקום יציאת מי הכיור

ראוי לשפוך חומרי נקוי במקום יציאת מי הכיור, כי לפעמים נשאר שם חמץ ויש להפסידו מאכילה, לחשוש לדעת הסוברים שבעת שיערה שם בפסח תבשיל רותח יאסר התבשיל על ידי ״ניצוק חיבור״. [מדריך הכשרות (שם עמ׳ 149 אות י). ועי׳ בספר הגעלת כלים (אות קכו) בשם הגר״ש ואזנר זצ״ל].

ז. תנור (אף מצופה אמאייל)

התנור ניתן להכשירו על ידי ניקוי יסודי, ולאחר המתנת כ״ד שעות ללא שימוש,יש לעשות ליבון קל על ידי חימום התנור בחום הכי גבוה. (ואם ניתן להדליק גם הגריל עדיף, כי גוף החימום שלו מגולה. וכן בתנורים המגיעים ל- 375 דרגות צלזיוס שהוא ליבון חמור (כמבואר לעיל), יש להכשירם בדרגת חום זו). [עי׳ מנח״י (ח״ג סי׳ סו אות ג וח״ד סי׳ יב אות א), מנח״ש (מ׳ תי׳ סי׳ נא), הגרנ״ק זצ״ל (חוט שני פ״י ס״ק ב), קשו״ע (פפיפר בב״ח ביאורים סי׳ ה) ועוד. ועי׳ בחת״ס (יו״ד ססי׳ קיג) שכלי אמאייל אפשר להכשירם ע״י ליבון קל או ליבון חמור]. ואף אם הדלת עשויה מזכוכית מועיל הכשר זה. [הגרנ״ק זצ״ל (שם ס״ק ב)]. וי״א שראוי לכסות הזכוכית בנייר אלומניום. [הגרחפ״ש זצ״ל (שם עמ׳ 2 אות 9)]. ומ״מ אף אחר ההכשר, לכתחלה יש לכסות התנור או המאכל המתבשל בתוכו. [הגרש״א זצ״ל והגרנ״ק זצ״ל (סידור פסח כהלכתו פ״ח הגה 2). ודעת האור לציון (שם אות ב ובהגה ד״ה והנה כל זה) דכך יש לעשות מעיקר הדין, כי לדעתו אין מועיל הכשר לתנור לצורך פסח]. אלא שיש צדדים שלא לסמוך על ההכשר לענין פסח, ועל כן מי שיכול לייחד תנור אפייה עבור פסח תבא עליו ברכה. [הגרשז״א זצ״ל (שם פ״ג הגה 8) והגר״ש ואזנר זצ״ל (מבית לוי ח״א עמ׳ ל)].

ח. רשתות ותבניות התנור

תבניות ורשתות שהשתמשו בהם לצורך חמץ צריכות ליבון חמור. [שו״ע (סי׳ תנא סע׳ ד)]. והמציאות בזמנינו לרוב אי אפשר ללבנם מחשש שיתקלקלו, ועל כן יש לרכוש חדשות לפסח. (ומ״מ לפעמים ניתן ללבנם בתוך תנור המגיע ל-375 דרגות צלזיוס שבאופן זה נחשב ליבון חמור כמבואר לקמן). ואם לא השתמשו בהם ישירות בחמץ אלא על ידי הפסק כלי אחר (או נייר אלומניום), בשעת הדחק ניתן להכשירם כשאר התנור ולהשתמש בהם ע״י הפסק כלי. [ועי׳ בדברי הגרחפ״ש זצ״ל בליקוט הלי לפסח (לגר״מ פינקלשטיין עמ׳ 2 אות 9)].

ט. תנור פירוליטי (תנור מתנקה מעצמו)

ניתן להכשיר תנור פירוליטי לפסח ע״י חימום התנור במידת הטמפרטורה המקסימלית, משום שבאופן זה נחשב לליבון חמור כי התנור מגיע לטמפרטורה של כ- 500 מעלות צלזיוס. [בעל האג״מ (ספר הלכות פסח פט״ז הגה קנ)]. ומ״מ לפני הכשרתו במדת האפשר יש להסיר את מסגרת הגומי שסביב דלת התנור (אמנם יש סוגים שאין גומי אלא חוטי ברזל). [משום שבבדיקות שנערכו ע״י מומחים התגלה שבפינות של צידי דלת התנור ושל חלקי המתכת של התנור שסביבות הדלת, מגיעה הטמפרטורה רק לכ- 250 מעלות צלזיוס, בשל מסגרת גומי המתוקנת סביב הדלת לשם בידוד התנור מסביבתו החיצונית. ורמת חום זו בכלל ליבון קל בלבד ולא ליבון חמור]. ובמדת האפשר יש לרכוש גומי חדש לפסח, או עכ״פ להגעיל את הגומי הישן ג״פ. ולענין הרשתות כיון שבדרך כלל א״א ללבנם ליבון חמור דינם כמבואר בסמוך. והתבניות, אם אפשר להכניסם לתוך התנור בחום המקסימלי ניתן להכשירם באופן זה, ומ״מ ראוי להדר לקנות תבניות חדשות לפסח. [עי׳ לעיל לענין כלי אמאייל. ועי׳ עוד בסמוך].

י. כיריים (חצובות העומדות על הגז)

החצובות יש לנקותם (כולל משטח הגז, וצדדיו והכפתורים), ולאחר מעת לעת מהשימוש האחרון יש ללבנן ליבון קל, על ידי הדלקת האש כ- 30 דקות. [כיון שהחצובות שלנו יש חשש שיתקלקלו אם ילבנו אותם ליבון חמור עד שיהו ניצוצות ניתזין, סומכים על ליבון קל בצירוף דעת הפוסקים שחמץ הוי התירא בלע, ועוד שמשתמשים בהם על ידי הפסק כלי, ועוד דאף כשהחמץ נשפך עליו מיד נשרף. עי׳ מ״ב (סי׳ תנא ס״ק לד), אג״מ (יו״ד ח״א סי׳ נט) ואור לציון (ח״ג פ״י אות ג). וכן פסק הגרח״פ שיינברג זצ״ל (שם אות 9). ועי׳ עוד מש״כ בשמעתא עמיקתא גליון קל״ג]. ונוהגים גם לכסותם בפח או ברדיד אלומיניום. [הגרח״פ שיינברג זצ״ל (שם) ואור לציון (שם)]. והמבערים א״צ הכשר ודי להם בניקוי, ומ״מ משום חומרא של פסח ראוי לעוטפם באלומיניום. [שאין רגילות כ״כ שישפך עליהם חמץ, ועוד דהאש שולטת בהם יותר, כנ״ל]. ולשימוש של בשר וחלב א״צ הכשר כלל. [מ״ב (שם), אג״מ (שם) ואור לציון (שם)].

יא. כירה חשמלית (שזכוכית קבועה עליהם)

כירה חשמליות שזכוכית קבועה עליה, י״א שאין ההיסק מועיל להכשירה לפסח, הואיל ורגילות הוא שנשפך מהתבשילין על גבי הזכוכית ולבני אשכנז דינם בליבון גמור, והיסק כזה מסתבר שאינו כליבון גמור. [הגרשז״א זצ״ל (שם אות ג)]. ועל כן יש לנקותה היטב ולהדליקם כמשך חצי שעה, וישים עליה רשת ממתכת שיפסיק בינה לבין הסירים. [ויש להזהר שלא לכסותם לגמרי על ידי נייר אלומניום כי הזכוכית עלולה להתפוצץ]. ולשימוש של בשר וחלב יש מקום להקל להשתמש בה ללא הכשר. [כי אינו דומה לאינדוקציה דלהלן כי בכירה זו המשטח מתחמם ובד״כ שורף הבעין].

יב. אינדוקציה

כירה חשמלית הנקראת ״אינדוקציה״ דומה בחזותה לכירה חשמליות רגילה, אלא שפועלת ע״י שדה מגנטי אלקטרוני המפעיל סליל המייצר שדה מגנטי בתדירות גבוהה, השדה החשמלי חודר למתכת של סיר הבישול ויוצר זרם חשמלי היוצר חום, החום מועבר לתכולת הסיר בלבד, שטח שמחוץ לסיר לא מושפע מהשדה המגנטי ועל כן אינו מתחמם [מדריך כשרות גלאט (חכ״ז שנת תשע״ג עמ׳ 94)] המשטח שעליו מניחים הסירים עשוי מזכוכית או קרמיקה (שגם היא עשויה ביסודה ממרכיבי זכוכית). [הגרל״י הלפרין זצ״ל (מוריה ניסן ע״ט)]. ויש להחמיר שלא להכשירה לפסח. וכן יש להשתמש בכירה מיוחדת לבשר ולחלב בנפרד או יעשה העצה שבסמוך. [דהנה במ״ב (סי׳ תנא ס״ק לד) מבואר ב׳ טעמים להתיר בכל השנה השימוש בכיריים לבשר וחלב, א׳ מיד מה שנפשך נשרף, ב׳ הבלוע בהם לא יוצא כי הוי מכלי לכלי ללא רוטב. ובחצובות אלו טעם הראשון פעמים שאינו קיים כי כשנשפך מהסיר לחוץ המקום קר (ופעמים הסיר קטן ואח״כ משתמש בסיר גדול יותר וכדו׳ וכן יש לחוש שיניח סיר חם על מקום המלוכלך ויתכן חתיכות בעין וכדו׳). וכמ״כ המשטח עשוי מזכוכית או של קרמיקה כנ״ל, ולבני אשכנז לא מועיל לו הכשר לפסח (פרט לבעה״ט דס״ל שיש הכשר לחרס ע״י הגעלה ג״פ, וי״א שלדעתו הדין כן אף לפסח, ולמחמירים הוא משום חשש ״משהו״, עי׳ בזה לעיל בדין כלי חרס). וכן א״ל הגרמ״ש קליין שליט״א].

ומ״מ **לבני אשכנז** מותר להשתמש בהם אחר ניקוי יסודי והנחת דבר החוצץ בין הסיר למשטח האינדוקציה כגון מדבקות מגנטיות המיוחדות לתאם הכלים לאינדוקציה או משטח סיליקון דק (המאפשר חיבור מגנטי). [דהוי מכלי לכלי שלא עובר בלא רוטב, ואע״פ שמהרמ״א (סי׳ צב סע׳ ח) משמע שיש לחוש לכתי׳ שעובר בלא רוטב, מ״מ מבואר במ״ב (סי׳ תנא ס״ק קלו) דבכה״ג אין חשש]. ובכל אופן אם נפל אוכל ישירות על האינדוקציה, אם הוא מבני אשכנז (המחמירים לענין זכוכית ונטל״פ בפסח), לא יאכלנו. [ועי׳ בשמעתא עמיקתא גליון קל״ג]. **ולבני ספרד** הנוהגים להקל (לענין זכוכית שא״צ הכשר) מותר להשתמש בהם אחר ניקוי יסודי בלבד.

יג. פלטה חשמלית
פלטה חשמלית יש לנקותה היטב, ולאחר מעת לעת מהשימוש האחרון יש להדליקה כחצי שעה, ויכסנה עם נייר אלומיניום. [עי' בספר סדור פסח כהלכתו (פ"ח אות ה), ועיי"ש שאם לא מגיעה לחום הנצרך לליבון קל, ידליקנה וישפוך עליה מים חמים (ויש להזהר שלא יגרום לקצר חשמלי). וכ"כ במבית לוי (ח"א עמ' ל). והאור לציון (ח"ג פ"י אות ד) כתב שיש לנקותה ולכסותה עם נייר אלומניום].

יד. מיקרוגל
יש סוברים שניתן להכשיר מיקרוגל אחר ניקוי יסודי והמתנה מעת לעת מהשימוש האחרון, על ידי שיתחמם בו מים (ועדיף שיהיו מעורבים עם חומר פוגם - אקונומיקה וכדומה שאינם מעבים את המים) עד שהוא מתמלא באדים. אלא שהכשר זה אינו מוסכם לכל השיטות, ועל כן יש להמנע מלהכשירו לפסח. וצלחת הזכוכית, לבני אשכנז לא מועיל לה הכשר (כי דינה ככלי חרס) וצריך צלחת מיוחדת לפסח. וכן הגלגלים המעמידים את הצלחת כיון שהם מפלסטיק יש להחמיר שלא לסמוך על הגעלה להכשירם לפסח. ומ"מ בשעת הדחק הסומך להכשיר תנור זה, יכסה המאכל על ידי שני כיסויים. [עי' בזה בתשובות והנהגות (ח"ב סי' ריב), בחשב האפוד (ח"ג סי' פח), בסידור פסח כהלכתו (שם אות 8) ובשמעתא עמיקתא גליון קמ"ב].

טו. מיחם מים שלא מניחים עליו חמץ
מיחם המשמש לחימום מים, אם לא מניחים עליו כלל חמץ, צריך רק ניקוי יסודי. [אור לציון (ח"ג פ"י אות ה). ועיי"ש שאף אם יש בו אבנית א"צ להסירה. וכ"כ הגרשז"א והגר"ש ואזנר זצ"ל (הגעלת כלים פי"ג הגה שפה)]. ובאופן שמניח חמץ על ידי הפסק כלי, לכתחלה ראוי להגעילו. ומ"מ אם אפשר עדיף לקנות מיוחד לפסח. [מבית לוי (ח"א עמ' לה)].

טז. כשמניחים עליו חמץ
מיחם המשמש לחימום מים יש לנקותו היטב. ואם שמים על גבי המכסה (ללא הפסק כלי וכדו') חמץ, יש להגעילו לפסח, על ידי שירתיח בתוכו מים עד גדותיו, אחר מעת לעת משימוש האחרון. והמכסה עצמו יגעילנו תוך כלי אחר. [אור לציון (ח"ג פ"י אות ה)]. ומ"מ אם אפשר עדיף לקנות מיוחד לפסח. [מבית לוי (ח"א עמ' לה)].

יז. כששופכים ממנו מים על דייסא (או על שאר מיני חמץ)
מיחם המשמש לחימום מים, אם שופכים ממנו מים חמים על דייסא ושאר מיני חמץ, יש להגעילו כמבואר לעיל, אף אם לא מניחים עליו חמץ כלל. [משום דניצוק חיבור ע"י ברמ"א (סי' קה סע' ג). ועיין ביד יהודה (סי' קה פה"ק סס"ק לב) שבאיסורי משהו יש לחוש שניצוק אוסר אפילו בדיעבד. ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון רנ"ט שהבאנו מגדולי הפוסקים דיש להחמיר בניצוק אף בתתאה קר אפי' בערב פסח].
ויערה על הברז רותחין, ולפני העירוי יפתח את הברז על מנת שיצאו המים החמים מהמיחם. [ויש להכשיר את הברז משום שפעמים עולה זיעה מחמץ. ואע"פ שבדרך כלל אין הזיעה חמה בשיעור של יד סולדת, מ"מ הכי עדיף טפי לצאת ידי כל ספק. ובנ"ד יש לסמוך ע"ז אע"פ שהברז הוא מפלסטיק]. ומ"מ אם אפשר עדיף לקנות מיחם מיוחד לפסח. [מבית לוי (ח"א עמ' לה)].

יח. מיני ברים
יש לנקות ניקוי יסודי סביב הברזים והפיות, ואת כל האזור החיצוני של המכשיר כולל בסיס העמדת הכוס והקערית וסביב כל הלחצנים. [כ"ז היינו לצורך ניקוי מכל חשש חמץ]. יש לרוקן כל המים של המכשיר ולא להשתמש בו בחם כ"ד שעות (במכשירי מיני בר המאושרים לשימוש בשבת, יש להעביר את המכשיר תחילה למצב "שבת" ולאחר מכן לרוקן אותו), לאחר מכן יש להכניס מים חדשים תוך המיכל ולהרתיח המים (במכשירים המאושרים לשימוש בשבת יש להחזיר את המכשיר למצב חול ע"מ שיתמלא המיכל מחדש). ושוב לרוקן את כל המיכל (במכשירים הנ"ל יש להעביר שוב למצב "שבת"). לאחר מכן ניתן להשתמש בו. [הכשר הנ"ל הוא משום שבשימוש במיני בר לפעמים יש משום ניצוק חיבור ע"י קילוח המים החמים שעירו אותם לתוך כלי חמץ או חמץ גמור (כגון דייסה) כמו כן האדים החמים עולים מכלי החמץ ועללולים להבלע בפיות המכשיר (אולם אין זה אלא חומרא כי בד"כ האדים העולים אינם מגיעים ליס"ב כנ"ל)].

יח. מדיח כלים
מדיח כלים העשוי מאלומיניום (ולא מפורצלן), ניתן להכשירו על ידי נקיון יסודי ואחר המתנת כ"ד שעות משימוש האחרון יש להדליקו על חום הכי גבוה (כדי שהמים יהיו חמים יותר מכפי הרגילות להשתמש להדחת הכלים), ולפי המנהג (שלא מגעילים כלים שאינם רותחים) צריך שיהיו המים רותחים בחום של כ – 100 מעלות. ואם המים לא מגיעים קרוב למאה מעלות יש לחמם המים ולתת בפנים אבן מלובנת. [אג"מ (או"ח ח"ג סי' נח, יו"ד ח"ג סי' נח, ח"ב סי' כח - כט וח"ג סי' יג) וספר הגעלת כלים (פי"ג אות רכה)]. ומ"מ יש להמנע מלהכשירם לפסח, כי יש בהם חלקי פלסטיק (ויש סוברים שלא מועיל להם הכשר), וחריצים שקשה לנקותם. [מבית לוי (ח"א עמ' ל ובהגה אות ו)].

יט. מפות
מפות ומגבות משמשמשים בהם בחמץ, ניתן להכשירם על ידי כיבוס במים חמים (מעל 40 מעלות) עם חומרי ניקוי. [עיין ברמ"א (סי' תנא סע' יח). וכן פסק הגרישא"א זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פנ"ג אות יח)]. מפות "טרלין" שאי אפשר להרתיחם ישתמש בהם על ידי הפסק של כיסוי. ומ"מ נוהגים ליחד מגבות מיוחדות עבור כלים של פסח. [הגרחפ"ש זצ"ל (שם עמ' 3)].

כ. ארונות אוכל
יש לרוחצם במטלית ספוגה בחומר ניקוי. ונוהגים לצפותם בנייר עטיפה. [הגרחפ"ש זצ"ל (שם)].

כא. מקרר ומקפיא
המקרר יש לרוקנו ולנקותו עם מטלית ספוגה בחומר נקוי. ויש נוהגים לכסות המדפים (כדאי להשאיר חורים לאוורור). [הגרחפ"ש זצ"ל (שם)]. ויש לנקות היטב בקפלי הגומי, ואם ישארו לכלוכים שקשה להוציאם כיון שהם מטונפים אין חיוב להוציאם. וא"צ לפרק את המקרר על מנת להגיע למקומות שעלול להיות שם חמץ. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ח"ב עמ' שטז)].

כב. שולחנות שמניחים עליהם חמץ רותח
שולחן שמשתמשים בו ללא מפה, כיון שלפעמים נשפך או מניחים עליו חמץ חם, דעת השו"ע (סי' תנא סע' כ) שאחר ניקוי יסודי יש לשפוך עליו רותחים. והכרעת המ"ב (ס"ק קיד) שבאופן זה צריך לשפוך מים רותחים על אבן מלובנת. ועל כן במקום שאין חשש שהשולחן יתקלקל ע"י עירוי רותחים יש לעשות כן (ולדעת המ"ב שמחמיר שצריכים אבן מלובנת, ישפוך רותחים מקומקום חשמלי, כמבואר לעיל אות א'). וינגב השולחן תחלה כדי שלא יצטננו המים הרותחים ששופך. [מ"ב (סי' תנא ס"ק נ)]. והמנהג להחמיר ולכסותו אע"פ שעירה עליו רותחים. ואם יש חשש לקקול ע"י עירוי רותחים, יש לנקותו היטב ולאחר מכן לכסותו.

כג. שולחנות שבדרך כלל אוכלים עליהם על ידי הפסק מפה
שולחנות שבדרך כלל אין מניחים עליהם חמץ בלי הפסק מפה או כלי, די לנקותם על ידי ניקוי יסודי ואין צריך להגעילם. ונהגו לכסות השולחנות על ידי מפה או נייר אלומיניום. [הגרחפ"ש זצ"ל (שם אות 6) והוראת הבד"ץ העי"ח (שם עמ' 149 אות יא). וכן הוא בכה"ח (אות רלג) שא"צ הכשר].

כד. גביע קידוש
גביע שמשתמשים לקידוש כל השנה צריכה ניקוי יסודי, ומעיקר הדין אינה צריכה הגעלה. [שו"ע (סי' תנא סע' כה). ואף לרמ"א שם שמצריך לכתחלה הגעלה או מילוי ועירוי לכוסות, היינו כי חושש למיעוט תשמיש (כמבואר בדבריו שם). וגביה כיון שאין דרך להשתמש בו בחמין כלל (ולא לכבוש בה חמץ) א"צ הגעלה דלמיעוטא דמיעוטא לא חיי' כמ"ש החת"ס (בהגהותיו על סי' תנא על סע' ג, ויו"ד תשובה קיד). וכן מבואר בב"ח (יו"ד סי' קכא סוף אות טו). ומ"מ יש לציין שמי שדרכו לנקות כלי כזה או אחר במדיח כלים עם שאר כלי חמץ יש להגעילו, מחמת החמץ של שאר הכלים הנבלע בו ע"י המים רותחים].

כה. רצפות
בזמנינו אין לנו רצפות עפר (אדמה) בעלי סדקים עמוקים. ולכן די לטאטא ולנקות בחומר ניקוי את רצפת הבית המרוצפת. ואין צורך לבדוק הסדקים הקטנים. [הגרחפ"ש זצ"ל (שם)].

כו. כלי אשפה
פח אשפה, מטאטא וכף האשפה יש לנקותם היטב, ועדיף לשפוך עליהם חומר פוגם את החמץ הדבוק בהם. ויש נוהגים להשתמש במטאטא חדש לפסח.

כז. צעצועים
צעצועים שדבוק בהם חמץ הראוי לאכילה, צריך לנקותם ע"מ להסיר החמץ, ואם לא ניתן לעשות כן יש לפסול אותו מלהיות ראוי לאכילה (דהיינו שאדם נמנע לאכלו) ואין צורך לקרצף הצעצועים. [הגרחפ"ש זצ"ל (שם עמ' 3)].

כח. שיניים תותבות מושתלות או מכסים שעל השניים
מי שיש בשיניו תותמות (בלומבעס), או מכסים של זהב וכסף שמכסים בהם את השיניים (כתר), ואי אפשר להסירם ולהגעילם, אם לא אכל חמץ חם או חריף מעת לעת קודם הפסח, אפשר שמותר באכילת דברים חמים או חריפים בפסח כמו חריין (מלבד קורט של חלתית וצנון), ונכון שישתה קודם הפסח מעט מים שהוחמו בחום שהוא רגיל בכל ימות השנה. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פ"ג אות ז)].

כט. שיניים תותבות
שיניים תותבות מעיקר הדין אינן צריכים הגעלה אלא ינקם היטב ודי בכך. [אור לציון (ח"ג פ"י אות טו). והגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פ"ג אות ו) נהג לנקותן היטב ולהגעילן בערב פסח בכלי ראשון וע"מ שלא יהיה צורך להמתין מעת לעת פגם תחלה את המים (בסבון או אקונומיקה) לפני החימום].

ל. טבעות
טבעות שעל ידי הנשים שמתעסקות בהן כל ימות השנה בתבשילין וכדומה, יש שנהגו לשרותן זמן קצר בדבר הפוסל מאכילת כלב (אקונומיקה וכדו'). [כך נהגו בביתו של הגרשז"א זצ"ל (שם פ"ג הגה 51)]. וי"א שאין בהם חשש, ואין צריך לחטט בחריציהן במחט או להגעילם, ואפשר להשתמש בהם בפסח. [אור לציון (ח"ג פ"י אות טו)].

לא. עירוי מכלי פסח לכלי חמץ (הכשרת השיש עם קומקום של פסח)
אין לערות מכלי ראשון (עירוי שהיד סולדת בו) מכלי המיועד לפסח על גבי כלי חמץ (כגון על השיש) כדי להכשירו. [שער הציון (סי' תמד ס"ק ד) בשם הפמ"ג (סי' תמד א"א ס"ק ד) משום ניצוק. דלא כט"ז (סס"י תנב) שתמה על הנוהגים כן. ועי' בפמ"ג (שם א"א ס"ק ד) שדוקא מכלי ראשון שהיס"ב חיי'. וכן הביא הכה"ח (שם אות כה)]. וכל זה בעירוי שלא נפסק הקלוח. [גר"ז (סי' תנא אות נט)]. ואם עבר והשתמש בפסח בקדירה שעירו ממנה על כלי חמץ, התבשיל מותר אפילו באכילה. [גר"ז (שם) ומהפמ"ג (שם) משמע שאף אם כבר עירה מהכלי אין הכלי נאסר ומותר בשימוש אף לכתחלה].

לב. עירוי מכלי של פסח על כלי חמץ שאינו בן יומו
דין הנ"ל שאין לערות מכלי כשר לפסח על כלי חמץ, אפשר שנאמר דוקא במקום שהכלי חמץ הוא בן יומו, וצריך עיון. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני פסח פ"י ס"ק כד)].

מוצרי מזון

הרשימה היא של מוצרי מזון בסיסים (בעיקר לאלו שמיוצרים בא"י) אם יש בהם חמץ או חשש חמץ, ע"מ לברר באיזה מהם ניתן לסמוך על המכירה אף למחמירים על עצמם.

א. עוף שאין לו כשרות מיוחדת לפסח
עופות טריים ללא כשרות לפסח, מותרים באכילה אף בפסח, אף על פי שבעבר מצאו בזפק העופות חיטה גם לאחר שהעופות עברו שטיפה. כיום ההוראה (מהכשרים המהודרים) למגדלי העופות היא שחודש לפני פסח מאכילים אותם בתערובת שאין בה חמץ. [ע"פ מומחי כשרות]. ומ"מ לכתחלה יש לקנות עם הכשר מיוחד לפסח.

ב. אלכוהול
האלכוהול שמוצאו מגרעיני דגנים הינו חמץ גמור. ומ"מ האלכוהול המשווק בעיקר בארץ ישראל אינו חמץ. [ע"פ מומחי כשרות].

ג. ביצים
הביצים עלול להיות דבוק עליהן חשש חמץ, שלפעמים המקום שמטילות הביצים אינו נקי, ולכן נהגו המדקדקים לשטוף הביצים מערב פסח ולזרוק התבניות מחשש פירורים. כמו כן יש חשש תערובת חמץ בחותמות של הביצים, ועל כן ראוי לקנות ביצים שיש כשרות מיוחדת לפסח. [מדריך הכשרות (העדה חרדית עמ' 163)].

ד. מוצרים שיש בהם עמילן
עמילן חיטה - גלוטן, הוא חמץ גמור. אם יש במוצר קמח חיטה, עמילן חיטה או חלבון חיטה, מוטל על היצרן לציין שהמוצר מכיל גלוטן. ועל כן אם כתוב על גב האריזה שיש בו "עמילן" ולא כתוב שיש בו גלוטן אינו חמץ (אלא הוא עמילן תירס). ואם כתוב "עלול" להכיל גלוטן החשש הוא רחוק. ומ"מ אין לאכול אלא אלו שיש להם הכשר מיוחד לפסח.

ה. גלוקוז
חומר הגלוקוז, יש שמיוצר מקטניות, ויש שמיוצר מחיטה. כל מוצר שיש בו מרכיב זה יש להיזהר מחשש חמץ. [מדריך הכשרות (העד"ח עמ' 130)].

ו. מאכלי תינוקות
מאכלי תינוקות יש לחוש להם משום חמץ ומשום קטניות, ואם הרופא מורה שצריך לקחתם, יבואר בעז"ה הדין לקמן לענין האכלת תינוק חמץ בפסח. [ע"פ מומחי כשרות].

ז. קמח
קמח המצוי בזמנינו (בין קמח רגיל בין קמח מלא) אינו חמץ, ועל כן אם עבר עליו הפסח מותר באכילה (ומכל מקום אין להשתמש בו בפסח). [עי' במ"ב (סי' תנג ס"ק כז). וכן פסקו החזו"א, הגרי"ז זצ"ל (או"ח פסח אות יט) והגרי"א זצ"ל (גלאט תשנ"ט עמ' 87). ושמענו ממומחי כשרות שבלתיתה שעובר הקמח בזמנינו אין חשש חימוץ. וכן הביא הגר"מ ויא שליט"א (גלאט עמ' 73) בשם הבד"ץ העדה חרדית]. וכל זה בקמח ממפעלים שתחת ההשגחות המהודרות, אבל קמח ממפעלים שאינן תחת השגחות אלו, יש לחוש בהם משום חמץ. [ע"פ מומחי כשרות. כי בלתיתה שעוברים יש חשש חימוץ].

ט. גלוקוז
חומר הגלוקוז, יש שמיוצר מקטניות, ויש שמיוצר מחיטה. משמש מרכיב חשוב בהרבה מוצרי מזון, וכל מוצר שיש בו מרכיב זה יש להיזהר מחשש חמץ. [שם (עמ' 130)].

י. עמילן
עמילן חיטה - גלוטן, הוא חמץ גמור. אם יש במוצר קמח חיטה, עמילן חיטה או חלבון חיטה, מוטל על היצרן לציין שהמוצר מכיל גלוטן. ועל כן אם כתוב על גב האריזה שיש בו "עמילן" ולא כתוב שיש בו גלוטן אינו חמץ (אלא הוא עמילן תירס). ואם כתוב "עלול" להכיל גלוטן החשש הוא רחוק. ומ"מ אין לאכול אלא אלו שיש להם הכשר מיוחד לפסח.

שאר מוצרים

א. חשש עמילן במוצרים שאינם מאכל
מוצרים שאינם מאכל, אם רשום שיש בהם עמילן יש לחוש שיש בהם גלוטן, כי אפשר שהוא מעמילן חיטה.

ב. השתמש במוצר שיש בו חשש עמילן
העמילן המצוי במוצרים הנ"ל בלוע בתוכם (ולא מרוח עליהם) [ע"פ מומחי כשרות], וכיון שעבר כ"ד שעות משעה שנבלע הוא נותן טעם לפגם. ועל כן בדיעבד אם השתמש בהם עם אוכל חם, לדעת השו"ע (סי' תמז סע' י) הסובר שנותן טעם לפגם מותר (בדיעבד) אף בפסח המאכל אינו נאסר. אולם לדעת הרמ"א (שם) החולק על השו"ע אין לאכול המאכל. אולם באופן שאין ידוע שיש בו עמילן אין לאסור המאכל לכל הדעות, כי אין כאן רק חשש בעלמא, והוא רק נותן טעם לפגם.

ג. כלי פלסטיק חד פעמיים (סכו"ם, שקיות אוכל, מפות שולחן וכדו')
כלי פלסטיק חד פעמיים אין בהם חמץ או איסור אחר. ועל כן אין צריכים אישור מיוחד. [ע"פ מומחי כשרות. וכן הוא במדריך הכשרות (שם עמ' 50)].

ד. מוצרי קרטון ונייר (כוסות, תבניות לאפייה עם ציפוי פנימי וכדו')
מוצרי קרטון ונייר (שמשתמשים בהם במגע באוכל), יש לחוש בהם משום עמילן חיטה, וע"כ צריכים אישור לפסח. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ח"ב עמ' שיח אות יז). וכ"כ הבד"ץ העי"ח (שם)].

ה. אלומיניום (רדידים ותבניות)
תבניות ורדידי אלומיניום חד פעמיים, ראוי להשתמש באלו שיש להם אישור (לשאר ימות השנה ולפסח) משום חשש מריחת שומן מן החי. [מדריך הכשרות (שם עמ' 50). ולענין מכסה קרטון של התבניות ע"י לעיל לענין מוצרי קרטון].

ו. כלים חד – פעמיים העשויים מחומר קלקר (פולי סטירין)
כלים חד - פעמיים העשויים מחומר קלקר (פולי סטירין), ראוי לקנות עם אישור. [שם].

ז. כפפות ניילון, לטקס
כפפות ניילון ולטקס, רובם עם עמילן ויש לחשוש על עמילן שאינו כשר לפסח. ואם רואים בבירור שאין בהם עמילן אין חשש להשתמש בפסח. [שם (עמ' 51)].

ח. כפפות רב פעמיות
כפפות רב פעמיות ללא ציפוי פנימי (אלוורה וכדומה), ניתן לשטוף את הצד הפנימי ולהשתמש בהם ללא חשש. [שם].

ט. מגבונים לחים
מגבונים לחים, יש בהם מרכיבי חמץ (אמולסיפיירים - טיין), ועל כן יש להזהר לא להשתמש בהם בפסח בדברים הבאים במגע במזון או כלי אוכל, אא"כ יש להם אישור לפסח. [שם].

י. שפתון (המיועד ליובש בשפתים)
שפתונים שיש בהם טעם ערב, פעמים שמים חומר האסור הנקרא "גליצרין", וחומר זה בחלק מהחברות מיוצר עם תערובת של איסור ובחלק מהחברות מיוצר ללא תערובת איסור. [עי' בדרכ"ת (סי' קג ס"ק ע). וכן דעת המנח"י (ח"א סי' נב אות יט) לאסור. ובצי"א (ח"ו ססי' טז) מתירו, עי"ש באיזה גוונא. והיום יש מיצרים אותו ללא תערובת איסור]. אלא שמצוי שהגליצרין נפסל מאכילת כלב. וכיון שיש כמה צדדים בזה, והחשש העיקרי הוא טעימת לשון בלבד האסורה מדרבנן, יש מקום להיתר בשעת הצורך להשתמש בהם אף ללא הכשר. [כ"ז שאינו מכוון ללקק ליהנות מהטעם. והארכנו בזה בס"ד בש. עמיקתא גליון קל"א]. ובפסח יש להחמיר יותר. [משום חשש רחוק של חמץ]. ומ"מ מעיקר הדין מותר. [כי אף על הצד שיש בו תערובת חמץ הוא נפסל מאכילה. (ע"פ מומחי כשרות)].

יא. משחת שיניים
משחות שיניים מעיקר הדין מותרות אף ללא אישור מיוחד לפסח, כיון שבדרך כלל אין בהם תערובת איסור ואף אם יהיה מעורב בהם איסור מ"מ הוא נפגם ואין כאן אלא טעימת פה ללא בליעה. [הר צבי (יו"ד סי' צח ד"ה אולם) ובעל האג"מ (או"ח ח"ג סי' סב), וכ"כ הקנה בשם (ח"א סי' כה אות ב) והאור לציון (ח"ג פ"ח אות ו)]. ומ"מ במקום שאפשר ראוי לקנות עם אישור מיוחד, בפרט לימי פסח. [עי' בתשובות והנהגות (ח"ה סי' קכז אות יא). ועי' מש"כ לעיל לענין שפתון].

יב. תמרוקים (קרמים, בושם וכדומה)
מעיקר הדין מותר להשהות ואף להשתמש בקרמים, סבונים, בושם וכדו', כי לא מצוי בהם אלכוהול שהוא חמץ, ואין באופן שמעורב בהם אלכוהול שהוא חמץ מותר, כיון שהוא נפסל מאכילה לגמרי. ומ"מ משום חומרא של פסח יש מקום להמנע מלהשתמש בהם (משום חשש סיכה כשתיה), ויש מורים אף למוכרם לגוי. [עי' בחזון נחום (סי' מו), באשרי האיש (פסח פס"ב אות ה) בשם הגרישו"א זצ"ל ובקובץ תשובות (ח"א סי' מט ד"ה עכ"פ), דלא כהדברי מלכיאל (ח"ד סי' כב ס"ק ו). וכן פסק הגר"ע ובר שליט"א (גלאט גליון כז עמ' 68). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קע"ט].

יג. איפור (מייקאפ, רימל, תוחמים וכדו')
איפור, אין בהם חשש חמץ. [ע"פ מומחי כשרות. ואף אם ניחוש לחמץ הרי הם פגומים מאכילת כלב, ושמענו מגדולי הוראה שבאיפור אין משום סיכה כשתיה ועל כן מותרים אף לכתחלה].

יד. שפתונים (ליפסטיק)
מעיקר הדין מותר להשתמש בשפתונים בפסח מכל החברות (ג'ד, לוריאל, קרליין, וולף, רבלון וכו'). [שמענו ממומחי כשרות שלאחר בדיקה על ידי כימאי התקבלה תשובה כי מתוך מאה ועשרים הרכיבים של כל מוצר כזה יש 5-6 רכיבים שהם ספק חמץ או ספק קטניות. האחוז שהופיע היה בפרומילים. כשכל רכיב בעייתי היה בין 3-6 פרומיל. וכמו כן הוא חומר שנפגם. והורה הגר"ש ואזנר זצ"ל שמותר להשתמש בהם לכתחלה].

טו. סבון
סבון עשוי מתערובת חמץ (או איסור אחר) שנפסל מאכילת כלב, י"א שמותר להשהותו ולהשתמש בו בפסח. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פ"ד אות יא), אור לציון (ח"ג פ"ח אות ו)]. ויש מחמירים משום חומרא דפסח שאין ראוי להשתמש בו. [הגרישו"א זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פנ"ח אות טז). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא - גליונות קל"א וקע"ט]. ומ"מ בזמנינו לא מצוי בהם תערובת חמץ. [ע"פ מומחי כשרות].

טז. אוכל לבעלי חיים
המטפל בדגי נוי או שאר בעלי חיים, מותר לאכילם מזון שיש בו תערובת חמץ, אם הוא אינו חמץ בעין וגם נפסל מאכילת אדם. [עי' בשו"ע (סי' תמב סע' ד) ובמ"ב (שם וסי' תמב ס"ק כב) שחמץ שאינו ראוי לאדם בתערובת מותר בהנאה. ולפי"ז ה"ה בנ"ד. וכ"כ באור לציון (ח"ג פ"ח אות ה)].

תרופות וויטמינים

א. תרופות שאינן מופיעות במדריכי הכשרות
תרופות, אף אלו שאינם מופיעות במדריכי הכשרות, מותר לקחתם, כי בזמנינו לא שכיח בהם חמץ. ועוד אילו היה מעורב בהם חמץ אינו ראוי אף לאכילת כלב, ועל כן יש לסמוך להקל במקום הצורך (כגון חולי וכדו'). [הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי חודש ניסן עמ' ח וחודש ניסן, אייר, סיון עמ' כז אות א). ועי' בנשמת אברהם (ח"א סי' תסו עמ' רסה ד"ה ובזמנינו). וכן שמענו מגדולי המורים וממומחי כשרות. ועי' בסמוך. ועי' עוד בזה באורך בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ].

ב. שיש בהם טעם ערב
אף תרופות שיש בהם טעם ערב שאינם מופיעות במדריכי הכשרות, מותר לקחתם, כי אף אם נחוש שיש בהם חמץ ברוב הפעמים החמץ שבהם פסול מאכילה והטעם הערב אינו מהחמץ. ועל כן יש לסמוך להקל במקום הצורך (כגון חולי וכדו'). [ע"פ מומחי כשרות מהכשרים המהודרים. וכן פסק הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי חודש ניסן עמ' ח' וחודש ניסן, אייר, סיון עמ' כז אות א) אלא שהוסיף שכדאי לערבם עם דברים מותרים כדי שיהיה ודאי ששים. ועי' בנשמת אברהם (ח"א סי' תסו עמ' רסה ד"ה ובזמנינו). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ].

ג. ויטמינים
ויטמינים עלולים להכיל מיני דגן וקטניות, ועל כן יש לרכוש עם הכשר לפסח. [ע"פ מומחי כשרות. וכן הוא במדריך הכשרות של העי"ח (שם עמ' 99). וכ"כ באור לציון (ח"ג פ"ח אות ג בהגה ד"ה ויש)]. ומ"מ אלו שיש בהם תערובת קטניות באופן שבטלות ברוב, אם יש בהם צורך מותרים בפסח אף לגדולים, אבל ללא צורך יש להימנע. [עי' ברמ"א (סי' תנג סע' א) ובחק יעקב (אות ו). ועי' עוד בכל זה בשמעתא עמיקתא גליונות ש' ותס"ט].

ד. ויטמינים למעוברות
לדעת הרופאים גם מעוברות הנוטלות פרנטל, ברזל ותחליפי ברזל, מסיבת חוסר דם, בדרך כלל יכולות בפסח לדלג על תוספי הברזל, משום שבחג מרובות הסעודות הבשריות והעשירות, ולא ייגרם נזק אם בימות הפסח לא ייקחו ויטמינים וברזל. אלא שיש מקרים יוצאים מן הכלל בהם הרופא מחייב לקחתם. ויש להתייעץ עם הרופא בטרם מועד.

ה. תרופות שאינן דרך הפה
משאפים, טיפות עינים ואוזניים, פתילות, זריקות ומשחות רפואיות לשימוש חיצוני על העור, מותר להשתמש בהם בפסח ובכל השנה בכל אופן. [הוראת הבד"ץ העי"ח (מדריך הכשרות פסח שנת עמ' 125). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ].

ו. שימוש בתרופות שנמכרו במכירת חמץ
מעיקר הדין אין חובה למכור תרופות הנמצאות ברשותו. ומ"מ המנהג להחמיר למוכרם במכירת החמץ, ובית הדין המוכר החמץ לעכו"ם מתנה עם העכו"ם שאם יהיה צורך לקחת מהם שלא יקפיד על כך. [הטעם שאין חובה למוכרם, כי בדרך כלל אפי' תרופה שיש בה חמץ, החמץ נפסל מאכילה, ובכה"ג אין משום בל יראה ובל ימצא כמבואר במ"ב (סי' שמב ס"ק מד). ועוד שאף אם יש בהם חמץ מ"מ אין בו אלא פחות מכשיעור, ודעת החכם צבי (ססי' פו), הדגמ"ר (סי' תמב על המ"א ס"ק י) ועוד, דליכא איסור ח"ש מה"ת בב"י וב"י. ויש בזה עוד טעמים כמבואר לעיל אות א'. ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון ק"פ].

ביעור מעשרות

א. ביעור מעשרות בערב יום טוב (בשנה הרביעית ושביעית)
בערב יו"ט ראשון או עכ"פ ערב יו"ט אחרון של פסח בשנה הרביעית לשמיטה וכן בשנה השביעית, חייב כל אדם לבער מביתו את כל המעשרות של השנים הקודמות. [חזו"א (דמאי סי' ב ס"ק ז)]. ואם פסח חל במוצ"ש צריך לבער הכל מער"ש.

ב. חיוב הנשים
אף נשים חייבות בביעור המעשרות. [חזו"א (דמאי סי' ב ס"ק ז ד"ה נראה דאינו)].

ג. איך מבערים
מקיימים הביעור על ידי שמפרישים את המתנות שטרם ניתנו. מוסרים מעשר עני לעניים (אם הוא ודאי, אבל אם הוא ספק רשאי לעכב אותם לעצמו), מחללים על פרוטה את המעשר שני והרבעי, ומבערים את הפרוטה שחיללו עליה קדושת מעשר שני, וזאת על ידי קלקול צורת המטבע בהכאה בפטיש וכדומה או על ידי השלכתו לים. [חזו"א (דמאי סי' ב ס"ק ז ד"ה נראה דאינו)].

ד. עבר ולא ביער
עבר ולא ביער אין הפירות נאסרים, אלא שיש להזדרז לבער מיד כי כל רגע עובר עליו. [חזו"א (שם ד"ה ונראה שאם) ומנח"י (ק' סי' סה בהגה)].

ה. להשתדל להתחייב בביעור מעשרות
אינו חייב להשתדל אחר פירות בערב יו"ט לקיים מצות ביעור. [חזו"א (שם)].

ו. וידוי מעשר (בשביעי של פסח)
יש אומרים שאף בזמן הזה שאין המקדש קיים יש מצות עשה להתודות לפני ה' אחר שמוציאין כל המתנות בשדרב הארץ וזהו הנקרא וידוי מעשר. וזמן הוידוי הוא ביו"ט האחרון של פסח של שנה הרביעית והשביעית (מהשמיטה). [רמב"ם (מעשר שני פי"א ה"א - י"ד)]. ויש אומרים שמצוה זו נוהגת רק בזמן שבית המקדש קיים. [ראב"ד (שם ה"ד) וחינוך (מצוה תרז)]. וכן עיקר. [חזו"א (שם סס"ק ו)]. ומכל מקום יש נוהגים לקרוא פרשת הוידוי בחומש דברים (פכ"ב פס' יב-טו). [ע"פ האדר"ת (קונטרס אחרית השנים פ"ה)].

שביעי של פסח שחל בער"ש

א. עירוב תבשילין
יום טוב שחל בערב שבת, אין אופין בו, אין מבשלין בו ואין מכינים בו כל מאכל לצורך שבת. אבל מכין תבשיל ופת בערב יום טוב וסומך עליו שיהא בהכנה זו משום תחילת הכנתו לצורכי שבת, ראשי לאפות ולהכין כל מאכל ביום טוב לצורך השבת, ותבשיל זה שהוא סומך עליו נקרא עירובי תבשילין. [עי' בשו"ע (סי' תקכז)]. ועי' הפרטים בזה בשמעתא עמיקתא - הלכות מצויות לימים נוראים.

ב. בישול קטניות לצורך שבת
יש אומרים שאם שביעי של פסח חל בערב שבת מותר לבשל לצורך שבת (אם עשו עירוב תבשילין) קטניות או פירות יבשים כצימוקים (שמנהג בני אשכנז שלא לאוכלם בפסח) כיון שמצוי חולים שאין בהם סכנה המותרים באכילת קטניות (ועל כן אמרינן "הואיל"). [רע"א (ח"א סי' ה וחי' ביצה מערכה ו). וכן נקט החזו"א (סי' מט ס"ק טז), עי"ש טעמו]. בפרט במקום ששכיחים בני ספרד שאינם נוהגים איסור באכילת קטניות. [שד"ח (מע' חו"מ אס"ד סי' ו ס"ק ו) ולוח אר"י (להגרימ"ט) לדעת המקילין שמותר לאכלן בשבת. ואע"פ שהחת"ס (או"ח סי' עט) מחמיר י"ל שבזמנינו דשכיחי מהנוהגים לאכול קטניות יודה דשרי. וכן מבואר בשד"ח (שם)]. ויש סוברים להחמיר בזה. [הלכות קטנות (ח"א סי' קיא) וכנה"ג (או"ח סי' סב). ועי' בזה במהרש"ם (דעת תורה סי' תקכז אות כ) ובלהורות נתן (ח"ח סי' כח - כט)]. והעיקר כהמתירין. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פ"י אות טז). והכה"ח (סי' תנג אות טז) כתב שבעת הצורך יש להקל. ועי' מש"כ לעיל לענין בישול קטניות בפסח].

ג. לאכול חמץ שנמכר לעכו"ם בשבת שחל מוצאי פסח
שבת שחל מוצאי שביעי של פסח, יש אומרים שמותר לאכול חמץ שנמכר לעכו"ם אף שעדיין לא קנו מהנכרי את החמץ כיון שמתנאים עם העכו"ם בשטר מכירה שיתן רשות להשתמש בחמץ ביום זה. ואין משום מוקצה שאין אומרים מיגו דאיתקצאי בבין השמשות בדבר שנאסר מחמת יום שעבר. [עי' ביאור הלכה (רסי' תרסה ד"ה אתרוג) ובלוח אר"י (להגרימ"ט חודש ניסן) שיש מקילים בזה]. ויש חוששים שלא לאכול משום מוקצה (אבל בטלטול מותר). [עי' בלוח אר"י (להגרימ"ט) שהביא שיש מחמירים בזה]. ולמעשה יש מקום לירא שמים להחמיר בזה. [הגרשז"א זצ"ל (שם). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רס"א].

ד. להשתמש בכלי חמץ בשבת שחל מוצאי פסח
מותר להשתמש בכלי חמץ בשבת זו. [הגרשז"א זצ"ל (מאור השבת שם). ועי' בלוח אר"י (שם)].

ה. אכילת קטניות בשבת שחל במוצאי פסח
מותר לאכול קטניות בשבת שחל במוצאי פסח. [הגרשז"א זצ"ל (מאור השבת מכתב יא אות יב והליכ"ש פסח פ"י אות טז). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רס"א].

ו. לאכול מצה שרויה בשבת שחל מוצאי פסח
מצה השרויה בפסח לדעת כל הדעות מותרת באכילה בשבת שבמוצאי פסח אף לנוהגים בה איסור בחג. [חזו"א (שם), מנח"י (ח"ז ססי' לג) ועוד].

☎ ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – טל': 6761* יש להקיש 3–3–1 שלוחה 65
✉ להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל: amikta@amikta.co.il
© שמעתא עמיקתא לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052–767–0503 | הגליון נתרם בעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו